

A map of the Albæk area in Denmark, showing the coastline, roads, and buildings. The map is oriented vertically. Labels for 'Østrup', 'Albæk', and 'Vestrup' are visible. The text 'UDVIKLINGSPLAN 2020 for ALBÆK OG DE NEDRE BYER' is overlaid on the map.

UDVIKLINGSPLAN

2020

for

ALBÆK

OG

DE NEDRE BYER

De Nedre Byer. Tjærby, Vestrup og Albæk ligger som perler på en snor neden for Fjordskrænten. I Albæk går Østrupvej op ad bakken til Østrup, der ligger med udsigt over fjorden mod syd og øst.

Indhold

Indhold.....	2
Forord	3
Baggrund – årene 2013-19 – LAG-projekt	4
Ny udviklingsplan 2020 – visioner og indsatsområder for de næste 10 år	5
Indsatsområder	5
Forskønnelse af bymidten	6
Trafik og infrastruktur.....	7
Mødestedet	8
Stier i og omkring De Nedre Byer	9
Byggeri og boligprojekter	11
Klimatilpasning overfladevand/regnvandsbassin.....	12
Baggrund – beskrivelse af lokalområdet	13
De nedre Byers historie	13
Infrastruktur	14
Beliggenhed i Naturpark Randers Fjord	15
Kildeliste	16

Udviklingsplan for Albæk

Forord

Albæk er en hyggelig landsby med et godt naboskab, et levende og engageret lokalsamfund med Forsamlingshuset som omdrejningspunktet, med en unik natur med skov, dalstrøg, enge og fjord, samt historiske værdier i form af fornemme gamle firlængede gårde fra landbrugets storhedstid. Vi vil gerne kunne tilbyde flere typer boliger, huldufylde tomme grunde og forskønne byen. Der er iflg. Danmarks statistik i 2019 registret 428 indbyggere i Albæk sogn - heraf bor de 278 i selve Albæk by – hvilket ca. svarer til befolkningstallet i sognet i 1925.

På trods af, at landbruget gennem de forløbne år er blevet nedlagt på de store firlængede gårde med mange tjenestefolk – har sognet kunnet bevare befolkningstallet. Ikke alle landsbyer i Randers Kommune har været så heldige at kunne det. Dette skyldes højst sandsynligt Albæks korte afstand til Randers centrum på kun 8 km samt boligudstyknings i Albæk, heraf de 2 sidste som kom i årene 1999 – 2006 samt at Skjødtgården i Vestrup blev omdannet til 20 lejligheder i perioden 2003 – 2005.

I forbindelse med at Albæk af Randers kommune er udtaget til Områdefornyelse og at SMIFF har besluttet at flytte fodboldafdelingen til Harridslev, er der blevet afholdt 2 store borgermøder med mange aktive borgere. Der kom på disse møder mange fantastiske forslag til, hvordan vi kan udvikle vores by og der blev nedsat indtil flere arbejdsgrupper. Det arbejdes også på et Klyngemødested, som også vil kunne bringe et væld af nye aktiviteter til byen.

Hvis man er interesseret i at deltage i en eller flere af de arbejdsgrupper, der skal være i forbindelse med Byfornyelsen, kan man kontakte Bent Eriksen (formand for forsamlingshuset og borgerforening) på bent.eriksen18@gmail.com.

Styregruppen på vegne af
Albæk forsamlingshus og borgerforening

♥ Albæk ♥
byen der kan og vil
det naturlige valg
midt imellem skov og fjord

Baggrund – årene 2013-19 – LAG-projekt

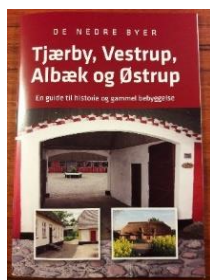
I 2013 blev der udarbejdet den første Udviklingsplan i De Nedre Byer. Foruden at samle og engagere en stor del af byens borgere betød arbejdet med planen også, at der blev gennemført et LAG-projekt for næsten 600.000 kr. Projektet blev afsluttet og indviet Skt. Hans aften 2015. Der var

anlægsudgifter for ca. 365.000 kr. nær klubhuset til en bålhytte, legeplads, udendørsfitness, beplantning ved klubhuset samt gavlprojektør til aftenbelysning af petanquebanen.

Derudover blev Forsamlingshusets 1. sal isoleret og istandsat, og der blev indrettet et hyggeligt lokale til Netcafé med computerudstyr for næsten 13.000 kr. og genbrugsbibliotek. Borgere lagde selv 1470 timers frivillige arbejde svarende til 147.000 kr.

Byernes historiske huse og gårde blev dokumenteret med aktiv medvirken af mange af De nedre Byers beboere, to udflugter blev afholdt med mange deltagere, et foredrag blev holdt i forsamlingshuset og en historisk folder udarbejdet med hjælp af Museum Østjylland for næsten 64.000 kr.

Borgerforeningen og forsamlingshuset er én og samme forening. Den primære aktivitet er drift og udlejning af Albæk Forsamlingshus – et utroligt originalt og charmerende hus, som benyttes til mange og forskelligartede aktiviteter. Her mødes generationerne til bla. dilleant, høstfest, loppemarked, diverse aktiviteter i kvindecaféen, bogcafé, forestilling med Randers Egnsteater, borgermøder, fastelavnstest, whiskysmagning, juletræsfest og mange andre arrangementer. Forsamlingshusets køkken er istandsat for ELRO-midler i 2015.

Huset ligger centralt i Albæk, lige neden for kirken og er i flot stand.

Særligt husets indre er bemærkelsesværdigt. Den store sal er meget original, med hvælvet loft og bænke langs væggene. Også scenen og dekorationerne er bevaret og videreført. Huset er opført i 1906.

De senere år har der været meget debat om boldbanerne i Albæk og SMIFF har besluttet at flytte fodboldaktiviteterne til Harridslev.

Der er nye og spændende planer for Albæk gennem Kronjyllands Landsbyklynge samarbejde, som har foreslået, at der etableres et samlende mødested ved Klubhusets nuværende placering til den uorganiserede idræt.

Ny udviklingsplan 2020 – visioner og indsatsområder for de næste 10 år

Borgerforeningen har taget initiativ til at der udarbejdes en ny udviklingsplan i 2020.

Der har været afholdt to store borgermøder om visionerne for 2030, og der er nedsat en række arbejdsgrupper. Ved borgermøderne kom der mange ideer og visioner frem:

1. Albæk skal fortsat være et godt sted at bo, hvor vi styrker det lokale fællesskab.
2. Vi skal videreudvikle området som en attraktiv og sikker landsby at være i.
3. Forsamlingshuset og kirken er byens samlingspunkt.
4. Der arbejdes på at skabe et mødested for den uorganiserede idræt. Mødestedet placeres i forbindelse med det nuværende klubhus. Klubhuset skal rives ned og en ny bygning etableres i samarbejde med Landsbyklyngen Kronjylland.
5. Der skal arbejdes på at skabe mere sammenhæng i lokalsamfundet og bedre tilgængelighed til naturen og fjorden.
6. Albæk skal være et trygt sted at færdes og der arbejdes på trafikdæmpende tiltag, der tænkes sammen med klimatiltag i hele byen.
7. Vi vil gerne udbrede kendskabet til områdets kvaliteter og tiltrække mennesker fra hele området til at bruge områdets muligheder. Vi arbejder videre med udviklingsplanen fra 2013 og supplerer med de ønsker, der kom frem på borgermødet den 25.9.2019.

Indsatsområder

Følgende områder skal opfattes som trædesten (indsatsområder), hvor der løbende kan arbejdes med de enkelte områder. Der er nedsat forskellige arbejdsgrupper, der arbejder videre med ideerne fra borgermødet. Følgende ideer er prioriteret:

- Forskønnelse af bymidten
- Trafik og infrastruktur
- Mødestedet
- Stier i og omkring De Nedre Byer
- Byggeri og boligprojekter
- Klimatilpasning overfladevand/regnvandsbassin

Forskønnelse af bymidten

Her tænkes på området omkring forsamlingshuset og kirken. Vi ønsker færre skilte og en anden beplantning ved frakørslen ved kirken. Vi ønsker også bedre parkeringsforhold til både forsamlingshus og kirke. Der er også et ønske om renovering af branddammen, og at den gamle bæk gennem byen bliver delvis synlig igen.

Skilteskoven midt i Albæk

Krydset er egentlig Albæks naturlige centrum, og var tidligere et smukt rosenbed. I dag er asfalten lagt tæt ind om husene, hvilket skaber et meget bart område midt i byen, hvor der tillige er skiltet i alle retninger.

Kortlagte idéer:

- **Sø ved "Mødestedet"**
  - Lidt stor, så der er plads til natur
  - Fast brink på en del af omkreds; adgang for kørestol/alle
  - Rekreativ anvendelse; hunde sø, modelbåde, haletudsefiskeri ...
  - Beplantning skaber lækroge
- **Stendiger som en del af Albæks "brand"**
  - Fokus på kulturværdien deri
  - Stendiger fungerer godt med det store naturlige vandtryk; permeabel mur
  - Nye vejchikaner og "skilteskov" i samme stil
  - Mulighed for at opbygge et stendigelaug
- **Åbning af Albækken**
  - Væk med rørføringen
  - Udbedring af løbet på bakken for at løse problemet med vand på vejen
- **Branddammen reetableres**
  - Indtænkning af børnesikkerhed og eventuel hegning
- **Forskønnelse af vejkryds ved kirken**
  - Ryd op i skilteskoven
  - Reetableres med udgangspunkt i stedsegrønne stauder og stendiger
- **Fokus på hjemmehørende arter**
  - Den spiselige natur
  - Natur for naturens skyld (ikke nødvendigvis spiselige)
  - Naturformidling af planter – lær at kende forskel.

Åbning af Albækken er den mest komplekse idé at realisere, hvor planlægningen trækker ind i Vandmiljø Randers' kloakeringsopgave – særligt med henblik på overfladevand. Resten er lette at etablere; der er for eksempel masser af vand til sø og branddam. Valg af planter til beplantningsopgaver er forholdsvis simpel.

Trafik og infrastruktur

Her arbejdes med trafikdæmpende foranstaltninger gennem byen. Der er meget tung trafik gennem byen. Det gælder både lastbiler, landbrugsmaskiner og privat kørsel. Der er et ønske om at kombinere fartdæmpning med klimasikring fx regnbede eller en sø, så der skabes en helhed ved dette tiltag. Der arbejdes også med tiltag omkring cykelstier i området.

Trafikregulering i Albæk og Østrup

Vi er en gruppe borgere, som på vegne af området har arbejdet med trafikale problemer; her er tale om oplæg til et samarbejde med Randers kommune. Vi ønsker at Albæk og Østrup kom med i en samlet pakke, men vi vil i første omgang arbejde med, hvad der kan gøres i Albæk by.

Som borgere i Albæk oplever vi ofte utryghed på de gennemgående veje selv ved kørsel med tilladt hastighed. Vi har et stort ønske om fartdæmpende foranstaltninger, så hastigheden sænkes, og de bløde trafikanter sikres samt beboerne ud for deres matrikler, der ligger direkte ud til vejene.

Trafik kan forventes på samme niveau, når det nye mødested for Landsbyklyngen Kronjylland etableres på de tidligere fodboldarealer på Nedre vej samt ved en forøgelse af indbyggertallet, hvis nye boliger udstykkes (lokalplan 512).

Trafikgruppens ønsker og prioriteringsliste for Albæk

Oversigtskortet herunder viser, hvor i Albæk by vi ser de trafikale forbedringer iværksat, og hvilken typer vi tror på, der har den største effekt for nedsænkning af farten og sikring af de bløde trafikanter.

Se på kortet og læs beskrivelsen på kortet angående oplæg til løsningsforslag

Alle punkter, mener vi, skal prioriteres meget højt – derfor klammen med 1-tallet! Listen er dog prioriteret med de mest oplagte punkter først, og de dyrere løsninger sidst. Farten er ofte høj og oversigtsforholdene begrænsede. Der er ingen adskillelse af hårde og bløde trafikanter. Forholdene for bløde trafikanter er ikke gode nok! Albæk ønsker en løsning, som sikrer forholdene for gående og cyklende. Dvs. bedre oversigtsforhold og lavere hastighed for biler, så det er sikkert for alle at færdes i byen. Albæk vil fortsat opsøge dialog med Randers Kommune om dette, for at finde en løsning.

Mødestedet

Der arbejdes på at etablere et nyt mødested for den uorganiserede idræt omkring arealet ved det gamle klubhus. Klubhuset rives ned og der bygges et nyt hus med forskellige aktiviteter på de nuværende fodboldbaner. Mødestedet skal være med til at samle de mindre landsbyer og samtidig være udgangspunkt for adgang til fjorden og den omkringliggende natur. Der er et tæt samarbejde med Landsbyklyngen Kronjylland og Randers kommune om dette tiltag.

• Aktiviteter ved Mødestedet

Der skal fortsat være en mindre fodboldbane i forbindelse med mødestedet. Spejderne får mulighed for at etablere diverse aktiviteter-shelter-bålplads m.v.

På borgermødet kom følgende forslag til aktiviteter:

1. Udendørs køkken/madlavning
2. Outdoor, bevægelse og leg-udbygning af eksisterende anlæg
3. Motion i naturen
4. Mulighed for overnatning i det fri/overdækning
5. Outdoor wellness
6. Friluftsliv/idræt og sport

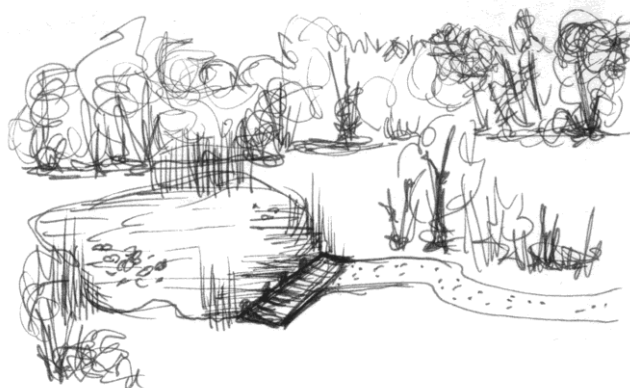
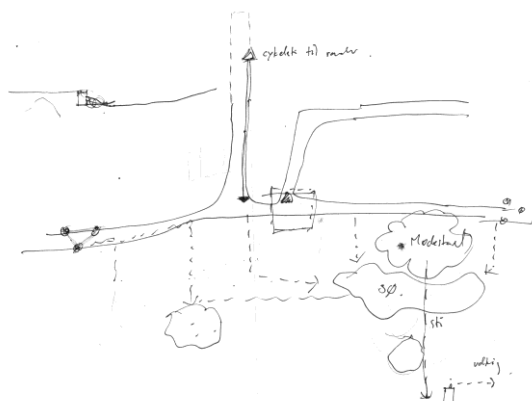
Udvalgt Projekt: Sø ved mødestedet

Etablering af bassin fra overfladevand i en del af den sydlige boldbane. Beplantning af hjemmehørende arter for at skabe lækroge og opholdsområder. Stendynger og enkelte store sten på området. Eventuel flydeplatform. Mole/fast brink på max. 1/3 af kanten.

Det styrker lokalområdet på især tre områder: regnvandshåndtering, rekreativt område og herlighedsværdi.

Målgrupperne er blandt andre: adgang for alle/kørestolsbrugere, naturformidling for unge, formidling på fast brink, tømmerflåde, modelbåde, hunde-sø. Padder – lav brink for god adgang til dyrelivet.

Egenskaber: Søen skal have dybe partier, så den ikke vokser til for hurtigt. Dele med lav brink – padder, hunde og børn.

Stier i og omkring De Nedre Byer

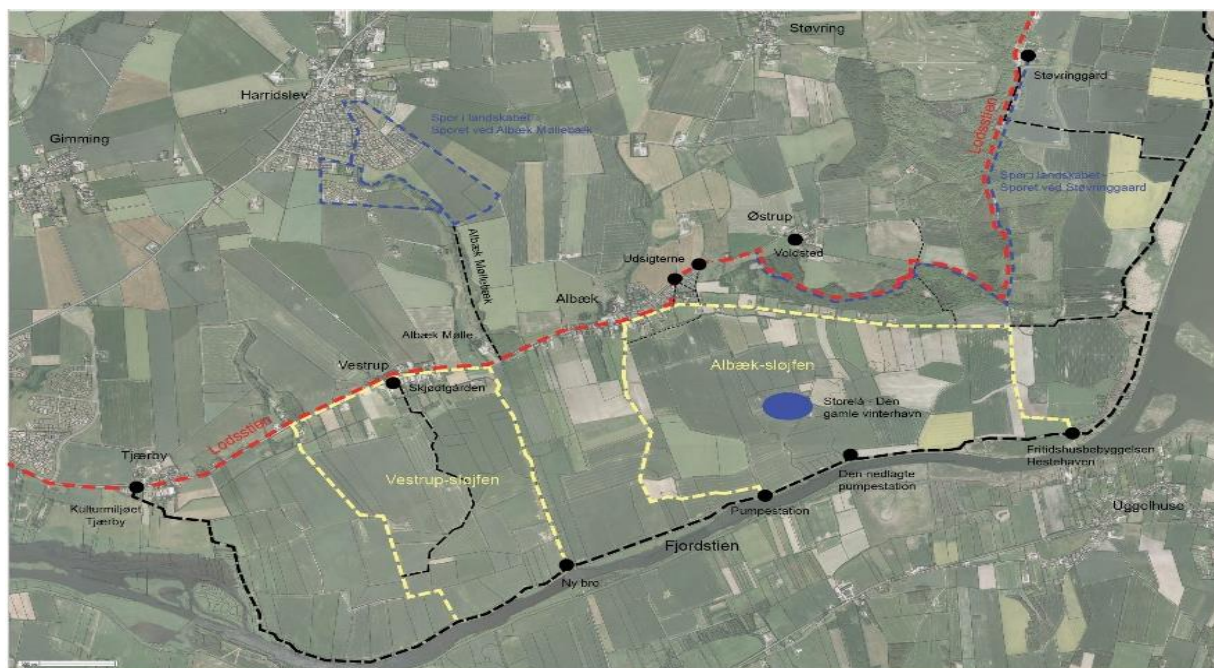
Der er et ønske om at etablere en stiforbindelse, der forbinder Albæk med den nye Møllebæksti i Harridslev, gennem dalen til Albæk.

Stigruppen har arbejdet med idéen om at bringe Albæk og omegn tættere til fjorden.

Naturen ved fjorden er helt unik, men desværre svært tilgængelig til fods.

Som beskrevet i udviklingsplanen for Albæk og Østrup fra 2013, ligger et stort potentiale i at gøre naturen tilgængelig, og der er stor interesse for at arbejde med stier omkring De Nedre Byer. Der er allerede to "Spor i landskabet". Disse spor er markveje, som ikke er optimale forbindelser i forhold til aktivitetshuset. Lodsstien (rød) går gennem Østrup skoven og krydser den sortstiplede linje "Kongens Vase" ned til Nedrevej. Desuden går Bellingevejen fra Mødestedet over Østrupvej til Galgevang

Herunder ses en ideskitse med stier ved De Nedre Byer fra landsbyudviklingsplanen 2013

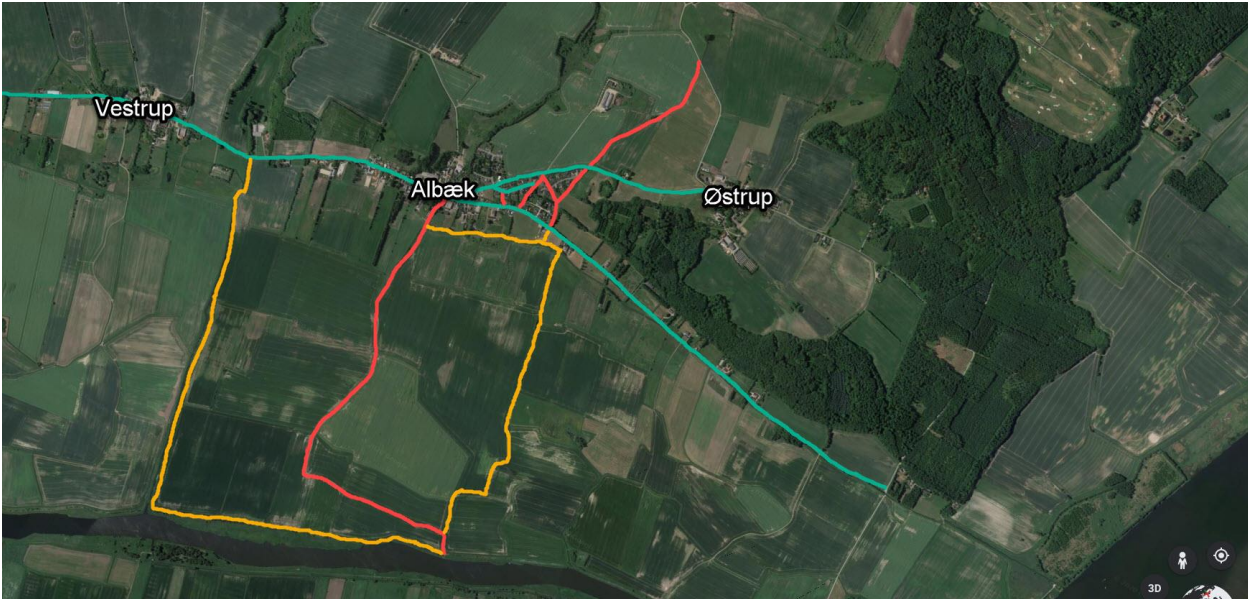
Derfor har stigruppen arbejdet med idéen om en mere naturskøn og direkte forbindelse mellem Albæk og fjorden.

Der er to destinationer ved fjorden ud for Albæk, som er attraktive og kan udnyttes. Den nye og den nedlagte pumpestation. Pladserne bruges allerede som fiskesteder. Der er stort potentiale i at gøre det endnu mere attraktivt. Her kunne opsættes et fugleudkigstårn, skabes bedre adgangsforhold og anrettes siddepladser, som kan bruges, når man følger den ønskede stiforbindelse. Desuden vil en generel forskønnelse af området gøre det mere attraktivt.

I forbindelse med ruten fra aktivitetshuset i Albæk til fjorden ville det desuden være oplagt, at fortsætte ruten langs fjorden mod til møllebækken og herfra tilbage til Albæk. Her kan man igen fortsætte ruten gennem dalen fra Albæk til Harridslev, hvor der allerede er blevet anlagt en sti. Herved vil der blive dannet et system af flere stier, hvilket vil gøre stierne brugbare for endnu flere brugere.

Udviklingsplan for Albæk

Omkring Albæk mod fjorden er der også et område, som ville være oplagt til en gangsti. Her kan der i kombination med et regnvandsbassin skabes et helt unikt naturområde nær byen, som kan bruges af et bredt publikum til mindre gåture. Dette område ligger lige op til aktivitetshuset, og vil skabe en forbindelse til den allerede eksisterende markvej til det nye pumpehus.

Gul markering: ønskede stier

Grøn markering: asfalterede veje i forbindelse med stier

Rød markering: eksisterede stier og grusveje

Passager, stier og småveje

Albæk og lokalområde har tidligere haft et netværk af små passager, stier og smutveje. Vi foreslår, at man i dialog med ejerne forsøger at gøre disse brugbare igen, så de kan benyttes som sikre gangveje.

Diger i det åbne land

Mange diger i det åbne landskab på marker og enge er blevet nedlagt gennem de seneste 100 år pga. sammenlægning af landbrugsjord. I 1992 blev der vedtaget en lov om at beskytte de tilbageværende sten- og jorddiger i det åbne land. Sten- og jord må ikke fjernes, men træer og buske må fældes. Ved en borgerforespørgsel i 2015 blev der sendt et kort over området mellem Albæk og Harridslev, hvor de beskyttede diger er tegnet op med orange (Kilde: Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering og Danmarks

Arealinformation). Diger skaber smuk variation i det åbne landskab og er levested for mange dyr. Det er vores indtryk, at der er mange borgere, der ønsker digerne bevaret og/eller genetableret.

De orange streger er beskyttede sten- og jorddiger mellem Albæk og Harridslev.

Byggeri og boligprojekter

Albæk har en placering på den sydvendte skråning, fjorden og skoven og udsigten over markerne og engene og nærheden til Randers by. De Nedre Byers placering gjorde dem for 2-300 år siden til rige landsbyer og den samme placering gør dem i dag til gode boligbyer.

Befolkningsudvikling

Der er iflg. Danmarks statistik i 2019 registret 428 indbyggere i Albæk sogn - heraf bor de 278 i selve Albæk by – hvilket ca. svarer til befolkningstallet i sognet i 1925.

På trods af, at landbruget gennem de forløbne år er blevet nedlagt på de store firlængede gårde med mange tjenestefolk – har sognet kunnet bevare befolkningstallet. Ikke alle landsbyer i Randers Kommune har været så heldige at kunne det. Dette skyldes højst sandsynligt den korte afstand til Randers centrum på kun 8 km, samt boligudstyknings i Albæk, heraf de 2 sidste som kom i årene 1999 – 2006 samt at Skjødtgården i Vestrup blev omdannet til 20 lejligheder i perioden 2003 – 2005.

Mindre lejeboliger er en mangel.

Ældre beboelseshuse kan ofte tilpasses nye boligmønstre og krav. Anderledes er det med de mange gårde, som i høj grad tegner bymiljøerne i alle De Nedre Byer. Skjødtgården i Vestrup er et eksempel på at det kan lade sig gøre at bevare en gård og samtidig sikre en god udvikling med boliger i en landsby. Albæk ser gerne en eller flere af byens gamle gårde transformeret til boliger; ældre-, familie-, leje, bofællesskab eller andelsboliger, eller en kombination heraf. Der er et stort potentiale i Albæk som i de øvrige Nedre Byer i at gentænke brugen af gamle landbrugsbygninger.

Kort på nettet: <http://webkort.randers.dk/>

Udpegninger vedr. bebyggelse, arkitektur og kulturmiljø fra Landsbyregistrering 2011.

Den nedsatte arbejdsgruppe arbejder på, at få ejer af lokalplan 512 til at opføre blandede boliger på grunden, da der er stor efterspørgsel efter disse boliger i Albæk.

Planmæssige rammer

Der findes tre gældende lokalplaner for Albæk, hvoraf de to er fuldt udbyggede boligområder (45+63) samt Lokalplan 512 (tæt/lav bebyggelse. Der er også en lokalplan for møllepark på markvejen (Halager) orange pil.

45-N: http://soap.plansystem.dk/pdfarchive/20_1221602_APPROVED_1252041615740.pdf

63-N: http://soap.plansystem.dk/pdfarchive/20_1221601_APPROVED_1252041614334.pdf

512: http://soap.plansystem.dk/pdfarchive/20_1045732_PROPOSAL_1201526566868.pdf

34: https://dokument.plandata.dk/20_1221603_APPROVED_1252041616756.pdf, Møllepark (Halager, pil)

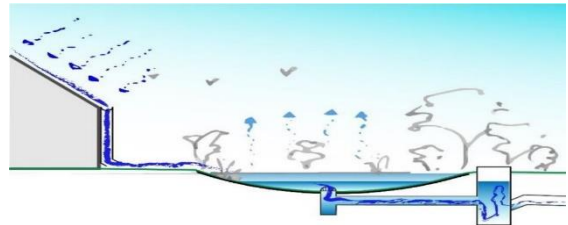
Klimatilpasning overfladevand/regnvandsbassin

Hvad er LAR? LAR står for Lokal afledning Af Regnvand og betyder derfor, at regnvand håndteres så tæt på kilden som muligt, dvs. der hvor det lander. Lar anlæg består ofte af anlæg der etableres på overfladen og som indeholder rekreative elementer som planter, søer og el.lign.

Der er etableret kontakt til Vandmiljø Randers, hvor der ønskes et samarbejde omkring behandlingen af overfladevandet i Albæk.

Sikring mod skybrud

Løsninger omfatter kortlægninger og løsninger for, hvordan byens landskab kan bruges til at magasinere og aflede ekstrem nedbør. Formålet er at begrænse den skade, der opstår ved oversvømmelser ved at aflede eller forsinke ekstrem nedbør de steder, hvor den gør mindst mulig skade. Det kan for eksempel være i parker, på boldbaner, vejarealer og parkeringspladser.

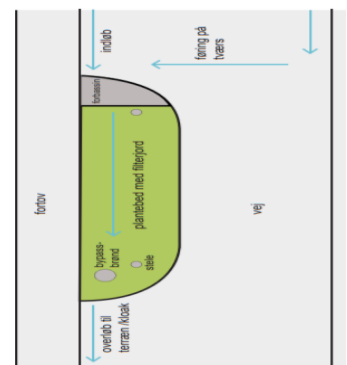

Dette vil være godt at have i tankerne, når projektet "Mødestedet" skal sættes i værk, da der er ønske fra byens borgere om at lave et bassin til alternativ udendørs sportsaktiviteter, og der var med tanke om, at der skulle overfladevand bruges til det formål.

Ved at man bruger LAR som et grundlæggende princip, vil mange af Albæk borgers ønsker og behov kunne realiseres. Når kloaksystemet alligevel skal graves op i byen til separering, kunne man etablere regnvandsplan til den nært kommende projekt "Mødestedet", hvor der er et stort ønske om at lave et bassin til udeaktiviteter som billederne viser ovenover. Bassinet vil blive en slags opsamling af overfladevand, hvor der nemt kan laves en overløb til den nærmeste vandingskanal.

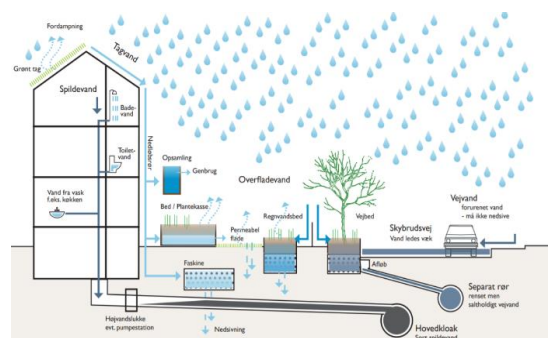
Eksempel på regnvandsbed/Chikane.

I forhold til traditionelle regnvandssystemer er hovedpointen med LAR-anlæggene, at regnvandet håndteres så tæt på kilden som muligt. LAR-anlæg kan også have flere funktioner end blot håndtering af regnvand, fx kan et LAR-anlæg have en funktion som boldbane eller det kan integreres i et byrum og indeholde elementer som har værdi for byrummet. Det kunne være siddepladser eller vandleg eller lign. LAR kan også indgå som element i trafikplanlægningen som fx chikane.

Bæredygtig regnvandshåndtering.

Klimaforandringerne udfordrer vores byer og kloaksystemer med ændrede regn mønstre. Det er en stor opgave, fordi kloaksystemerne ikke er dimensioneret til at håndtere de øgede nedbørsmængder. Der findes heldigvis metoder, som kan tages i brug for at nedsætte belastningen af vores kloakker. Særligt i fælleskloakerede områder er der behov for at aflaste kloakrørene. Grundtanken er enkel: Jo mere regnvand der kan håndteres lokalt, jo mindre behøver vi at udbygge de dyre kloakker. Dette betyder færre oversvømmelser på uønskede steder.

Baggrund – beskrivelse af lokalområdet

De nedre Byers historie

Den frugtbare egn ved Gudenåen og Randers fjord har også tilbage i tiden været et godt sted at bosætte sig. Udgravninger ved Tjærby har afdækket spor af en vikingetids storgård, en trækirke samt en senere stenkirke. Fra gravene er der fundet knoglemateriale fra 500 år – det er enestående i Danmark.

Kirken i Albæk er opført mellem år 1050 og 1100, og er en af de ældste kirker i Kronjylland. Albæk bestod frem til 1800-tallet af 8-10 gårde og en del mindre huse, beliggende langs Nedre Vej, Harridslevvej og rundt om kirken. Kigger man op til Østrupvej 5-19 ses småhusene nord for kirken, der er noget af det ældste Albæk. Arbejdsmand, enker, håndværkere og ældre i aftægtsboliger boede førhen her.

Østrup omtales første gang i 1207. I mere end 400 år lå her en borg, hvis tørre voldgrav og få murrester man kan se den dag i dag nær Borggyden. Borgen startede som bispeborg og endte som kongeslot, men blev nedrevet ca. 1600, og stenene blev genbrugt i andre byggerier.

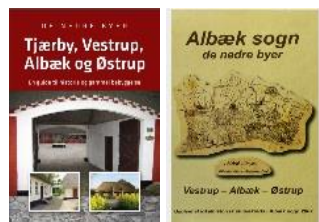
Vestrup omtales først i 1396. Byen er speciel ved at matriklerne er nøje målt ud og godt planlagt. Skjødttgården, hvis ældste dele stammer fra 1780, blev gennemrestaureret 2003-5.

Det er dog de mange store firelængede gårde, tæt side om side, De nedre Byer er kendt for. Der var dyrkede marker på det bakkede landskab til den nordlige side, og brede enge ned mod fjorden med indbringende heste- og studeavl. I årene 1830-1875 var der et stort kornsalg til udlandet, landbruget var velstående i den periode, og de nedre byer havde ry for at være særligt velhavende. Mange af gårdene blev dengang udvidet med store lader og grundmurede længdehuse med røde tegltag, bønderne gik med sølvknapper på vestene og fruerne i store kjoler.

Arkitektoniske detaljer: Mange af gårdene i De nedre Byer er kendetegnet ved at være firelængede med lader ud til vejen, portgennemkørsel, et stort pikstensbelagt gårdsrum og store symmetriske stuehuse med fire skorstene. Gårdspladsen har ofte et dekorativt springvand, hvor vandet har sprunget naturligt pga. kildevæld fra bakkerne.

De traditionelle farver ses stadig på Nedre Vej 76 - en smuk stor rød lade ud til vejen fra 1840: "Kalveblodsrode" udbygninger med hvidkalkede gesimser, hvidkalkede vinduesåbninger og hvidkalkede rammer om porte og døre.

Man kan læse mere om Albæk og De nedre Byers historie i folderen og i bogen om Albæk Sogn.

Infrastruktur

Nedre vej ligger meget præcist for foden af Fjordskrænten. Helt inde fra Randers og ud til Albæk løber den på stort set samme kurve i landskabet. Kigger man tilbage på gamle kort, kan man se at al bebyggelse har ligget langs vejen. Der er altså en meget præcis sammenhæng mellem terrænet, vejen og bebyggelsens placering. Dette træk skal sikres i fremtiden.

Bebyggelsens placering tæt ud til vejen og vejens relativt smalle, retlinede forløb, skaber dog en trafiksituation, som borgerne i særligt Albæk, er utrygge ved.

Offentlig transport

Busruten 238 er netop nedlagt og erstattet af lokalbus bus 18 direkte gennem De nedre Byer til Randers. Dette er en forbedring der gør det let og attraktivt at bosætte sig i Albæk og pendle til Randers og videre. Flexbus kan bestilles uden for normale bustider.

Margueritruten og Regional cykelrute 9

Margueritruten er en turistrute for bilister og cyklister, indviet 1991, som er lagt således, at man følger nogle af landets smukkeste vejstrækninger og passerer mange kendte seværdigheder.

Ruten går også gennem Albæk.

Den regionale cykelrute 9 med både asfalt og grusveje går gennem Albæk. Der er et ønske om forbedring af forholdene for cyklister og markeringen af cykelruten gennem De Nedre Byer

Parkeringsforhold

Parkering – fælles udfordring!
De røde felter viser parkering. Både kirken, forsamlingshuset og brugere af klubhuset/ idrætsforeningen, har et fælles ønske om at forholdene forbedres. Særligt kirken og forsamlingshuset er udfordret, idet besøgende er henvist til at parkere på private arealer som rabatter og udenomsarealer, hvor traktorer også skal forbi.

Beliggenhed i Naturpark Randers Fjord

OM NATURPARK RANDERS FJORD

I Naturpark Randers Fjord er der mange mulighederne for spændende naturoplevelser ved og på fjorden. Borgerne i området og turister skal tage herfra fyldt op af nye spændende indtryk og gerne komme tilbage efter nye oplevelser.

Naturpark Randers Fjord er certificeret som naturpark under Friluftsrådets mærkningsordning for Danske Naturparker.

Albæk ligger unikt midt i Naturpark Randers fjord.

Der er ønske om at Albæk bliver mere synliggjort i Naturpark Randers i forbindelse med udviklingsplan 2020. Områder i Naturpark Randers som er udpeget som særlige herunder Albæk – se nedenfor.

Der er ønske om forbedret adgang til Randers Fjord for bla. lystfiskeri syd for Albæk.

NU

EFTER

Saltindholdet på denne strækning af Randers Fjord er begrænset og har til tider mere karakter af å end af fjord. Det betyder også, at den Flora og Fauna der findes her kan findes flere steder i op i Gudenåen.

Albæk har den unikke mulighed for at udnytte fjorden til lystfiskeri, bevægelse på og ved fjorden. Der er dog i dag begrænset adgang, hvilket ønskes forbedret i fremtiden. Albæk er allerede synliggjort på kortet over særlige kendetegn i Naturpark Randers Fjord.

Kildeliste

Hastrup, F., 1964, Danske Landsbytyper - En geografisk analyse, Clemensstrykkeriet, Århus
Jørgensen, B., 1994, Stednavneordbog - Gyldendals små røde ordbøger, 2. udgave, Gyldendal, Olesen
Offset, Viborg
Seeberg, J., 2007, Albæk Sogn, de nedre byer - Vestrup, Albæk, Østrup, Udgivet af Lokalhistorisk
Studiekreds i Albæk Sogn, Formprint Aps, Randers
Trap, J. P., 1963, Randers Amt, 5. udgave, G.E.C. Gads Forlag, København
Landsbyudviklingsplan 2013, Albæk borgere med Erik Skovgaard Knudsen, Randers Kommune
Folderen om De nedre Byer, 2015

Hjemmesider

Den Store Danske - Gyldendals Åbne Encyklopædi www.denstoredanske.dk
Bygningskultur Danmark www.bygningskultur.dk
FBB (Fredede og bevaringsværdige bygninger) www.kulturarv.dk/fbb
Kulturarv styrelsen www.kulturarv.dk
Kulturmiljøer www.gis.aaa.dk/kulturd
www.evp.dk
Ødekirker www.historie-online.dk/special/artikler/oedekirke.htm
<https://www.bogform.dk/albaek-sogn-de-nedre-byer>